

Stockholm den 27 juni 2024

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
Ju.L6@regeringskansliet.se

Översänds endast per e-post

Remissyttrande över betänkandet Kamerabevakning i offentlig verksamhet – lättnader och utökade möjligheter (SOU 2024:27) – dnr Ju2024/00910SO

1 INLEDNING

1.1 Centrum för rättvisa är en ideell och oberoende stiftelse med uppdrag att värna skyddet för enskildas grundläggande fri- och rättigheter genom rättsprocesser, utbildning och opinionsbildning. Som ett led i detta avger Centrum för rättvisa remissyttranden över lagförslag som kan påverka enskildas grundläggande fri- och rättigheter och rättssäkerhet.

1.2 Centrum för rättvisa har blivit inbjuden av Justitiedepartementet att inkomma med synpunkter på förslagen i ovan angivet betänkande och får sammanfattningsvis anföra följande:

- (i) Den samlade effekten av den så kallade kameraoffensiven är svår att överblicka ur ett integritetsperspektiv då lagförslagen behandlas i flera parallella utredningar. Eftersom ingen utredning har en helhetssyn emotser Centrum för rättvisa att Justitiedepartementet säkerställer

att riskerna för enskildas rättigheter som de olika förslagen sammantaget medför analyseras och bedöms i förhållande till Europakonventionens, EU-rättens och grundlagens krav i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

- (ii) Avskaffandet av tillståndskravet, som i sin tur innebär att möjligheten till domstolsprövning försvinner, bör kompenseras med en skyldighet att anmäla kamerabevakning till IMY. Detta för att IMY ska få en helhetsbild av den pågående kamerabevakningen i Sverige och för att myndigheten ska kunna utföra sitt tillsynsuppdrag på ett effektivt sätt.

2 DEN SAMLADE EFFEKTEN AV KAMERAOFFENSIVEN ÄR SVÅR ATT ÖVERBLICKA UR ETT INTEGRITETSPERSPEKTIV

- 2.1 Betänkandet utgör en del av regeringens så kallade kameraoffensiv. Kameraoffensiven består av fyra delar som bland annat ska ge Polismyndigheten förutsättningar att använda sig av ansiktsigenkänning i realtid, automatisk avläsning av registreringsskyltar, direktåtkomst till trafikkameror samt femdubbla antalet kameror till utgången av 2024.
- 2.2 I det nu aktuella betänkandet föreslås att tillståndskravet i kamerabevakningslagen (2018:1200) avskaffas helt från den 1 januari 2025. Kravet gäller idag som huvudregel för att aktörer som bedriver offentlig verksamhet ska få använda kamerabevakning på platser dit allmänheten har tillträde. Förslaget innebär att Integritetsskyddsmyndigheten (IMY) inte längre på förhand kan säkerställa att intresset av kamerabevakning väger

tyngre än den enskildes intresse av att inte bli bevakad. Den bedömningen ska i stället göras av aktörerna själva, utanför ramen för ett tillståndsförfarande.

- 2.3 En annan förändring bland de nya förslagen är att brottsbekämpande myndigheter får större möjligheter att kamerabevaka i den brottsbekämpande verksamheten. Bland annat genom utökade undantag som tillåter myndigheterna att bedriva tillfällig kamerabevakning utan att göra en intresseavvägning och undantag från att upplysa om kamerabevakning.
- 2.4 Centrum för rättvisa ifrågasätter inte att det finns ett behov av lättnader i form av förenklade regler vid kamerabevakning och inte heller regeringens ambition att främja det brottsförebyggande arbetet. Att staten kan skydda enskildas liv, person, hem och egendom mot brottslighet är grundläggande i en rättsstat. Det följer även av Europakonventionen att staten måste säkerställa att myndigheterna kan utreda och lagföra brott på ett effektivt sätt.
- 2.5 Samtidigt står det klart att en rimlig balans mellan behovet av kamerabevakning och skyddet för den personliga integriteten måste uppnås. Rättssäkerhetsgarantier för att motverka att myndigheternas maktbefogenheter missbrukas är särskilt viktigt när samhällsutvecklingen är sådan att medborgarna förväntar sig snabba och kraftfulla åtgärder från staten som kan medföra otillbörliga intrång i enskildas rättigheter.
- 2.6 Centrum för rättvisa uppmanar därför till viss försiktighet till successiva utvidgningar i flera parallella lagstiftningsprojekt. Det gör det svårt för enskilda utredningar att bedöma den samlade effekten av de åtgärder som föreslås. Eftersom ingen utredning

har en helhetssyn emotser Centrum för rättvisa att Justitiedepartementet säkerställer att de sammantagna riskerna för enskildas rättigheter som kameraoffensiven medför analyseras och bedöms i förhållande till Europakonventionens, EU-rättens och grundlagens krav i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

3 AVSKAFFANDET AV TILLSTÅNDSKRAVET BÖR KOMPENSERAS MED EN ANMÄLNINGSPLIKT (AVSNITT 11 OCH 15 I BETÄNKANDET)

- 3.1 Centrum för rättvisa konstaterar att avskaffandet av tillståndskravet innebär förhöjda risker för enskildas rättigheter.
- 3.2 För det första innebär avskaffandet av tillståndskravet att den totala mängden kamerabevakning i samhället kommer att öka och därmed även riskerna för enskildas personliga integritet (se s. 274 i betänkandet).
- 3.3 För det andra innebär avskaffandet av tillståndskravet att den som bedriver kamerabevakningen själv ska bedöma om övervakningen är tillåten. Som utredningen framhåller finns det en risk för att aktörernas intresse av att få bedriva kamerabevakning medför att de inte tar tillräcklig hänsyn till integritetsskyddet (se s. 277 i betänkandet). Även av detta skäl innebär avskaffandet förhöjda risker för otillbörliga intrång i enskildas rättigheter.
- 3.4 För det tredje innebär avskaffandet av tillståndskravet att enskilda som berörs av övervakningen inte längre kommer att kunna överklaga beslut om tillstånd till domstol. Det är en stor förändring i det preventiva integritetsskyddet. Den rättssäkerhets-

garanti som följer av möjligheten till domstolsprövning på förhand kommer alltså att försvinna.

- 3.5 Europadomstolen har upprepade gånger framhållit att domstolsprövning generellt sett är att föredra framför andra rättssäkerhetsgarantier eftersom den tillhandahåller bäst garantier för oberoende, saklighet och rättssäkerhet (se t.ex. *Roman Zakharov v. Russia* [GC], no. 47143/06, § 233, ECHR 2015). Utan domstolsprövning utgör tillsyn i efterhand den viktigaste rättssäkerhetsgarantin mot godtycklig övervakning och missbruk av övervakningsmöjligheterna. Vid sådana förhållanden är det särskilt viktigt att tillsynsmyndigheterna har tillräckliga resurser för sin verksamhet och att tillsynen utförs på ett effektivt sätt.
- 3.6 Mot denna bakgrund anser Centrum för rättvisa att avskaffandet av tillståndskravet bör kompenseras med en skyldighet att anmäla kamerabevakning till IMY. Detta för att skapa bättre förutsättningar för en effektiv tillsyn.
- 3.7 I utredningen diskuteras olika integritetsskyddande åtgärder som kan tänkas motverka de förhöjda riskerna som följer av avskaffandet av tillståndskravet. Ett sådant alternativ har varit att införa någon form av anmälningsplikt, det vill säga att den personuppgiftsansvarige ska vara skyldig att upplysa IMY om vem som ska bedriva bevakningen, var den ska bedrivas och hur. Centrum för rättvisa anser att det finns flera fördelar med en sådan ordning.
- 3.8 Till att börja med skulle anmälningsförfarandet ge IMY en överblick över vilken kamerabevakning som bedrivs i Sverige. I det fall en bevakning i ett enskilt fall framstår som tveksam skulle

tillsynsmyndigheten snabbt kunna inleda ett tillsynsärende, utreda bevakningen och vidta åtgärder (se s. 425 i betänkandet). IMY skulle också kunna reagera på och närmare granska områden som är särskilt utsatta för omfattande kamerabevakning.

- 3.9 Vidare kan ett anmälningsförfarande ha en avhållande effekt. En aktör som är tveksam till om den kamerabevakning som aktören planerar att bedriva är förenlig med lagstiftningen, kan i vissa fall förväntas avstå från att inleda övervakningen om det finns ett anmälningsförfarande (se s. 426 i betänkandet där utredningen konstaterar att en sådan effekt är tänkbar).
- 3.10 Trots fördelarna med ett anmälningsförfarande gör utredningen bedömningen att en anmälningsplikt, på grund av den administrativa bördan det skulle innebära för IMY, inte bör införas. Centrum för rättvisa delar inte den bedömningen och uppmanar regeringen att ompröva det ställningstagandet.
- 3.11 Det är angeläget att IMY har en helhetsbild över den kamera-bevakning som pågår i samhället. Det utgör inte minst en förutsättning för en effektiv tillsynsverksamhet. Centrum för rättvisa ifrågasätter inte att en anmälningsplikt innebär att IMY behöver administrera ett stort antal anmälningar. Det är dock inte ett skäl mot att vidta åtgärder som kan främja en effektiv tillsyn. Det bör i stället säkerställas att IMY får tillräckliga resurser för sin administration och tillsyn (se här även IMY:s remissyttrande över nu aktuellt betänkande, 20 juni 2024, dnr IMY-2024-6042, där IMY bedömer att det befintliga anslaget inte möter de ökade kostnaderna som förslagen innebär för myndigheten).

Som ovan,

A handwritten signature in black ink, consisting of a stylized 'F' followed by a long horizontal stroke that curves slightly upwards at the end.

Fredrik Bergman Evans

Chef för Centrum för rättvisa

Föredraget av juristerna Elmer Jonstoj Berg och Alexander Ottosson